

Morgen ontvangt de jonge theatervormgever Dries Verhoeven de Wim Bary Perspektiefprijs 2004, een belangrijke aanmoedigingsprijs voor theatermakers. De jury roemt zijn 'originele vondsten en dwingende samenwerking met de regisseur'.

Door KESTER FRERIKS

AMSTERDAM, 16 OKT. - Voor theatervormgever Dries Verhoeven (Oosterhout, 1976) is het woord 'decor' verkeerd gekozen. „Alleen in het Nederlands bestaat dat vreemde begrip", zegt hij een paar dagen voordat hem in de schouwburg van Amstelveen de Wim Bary Perspektiefprijs wordt uitgereikt. „Ik spreek liever, zoals in Duitsland, Engeland en Frankrijk, van 'scenografie'. Maar gebruik ik dat woord hier in Nederland dan klinkt dat als 'stenografie'. Toch houd ik vast aan mijn werkzaamheden als scenograaf. Een theaterdecor is geen simpele versiering bij een voorstelling, evenmin een stilstaand beeld. Het decor moet even levend als de acteurs zijn." Dries Verhoeven studeerde in 1999 in Maastricht aan de afdeling vormgeving van de Toneelacademie. Hij noemt de opleiding 'gedegen'. Op een zolder van dat gebouw, boven de acteurs en regisseurs, kreeg hij vooral onderricht in het bouwen van maquettes, toneelgeschiedenis en theatertechniek. Hij zegt: „Al snel ontdekte ik dat ik een andere richting wilde inslaan. De Engelse regisseur Peter Brook zegt terecht dat een 'toneelontwerper niet in beelden denkt, maar dat hij denkt in het verstrijken van de tijd'. Mijn bezwaar tegen tal van hedendaagse ontwerpers is dat zij een statisch beeld bij een voorstelling bedenken. Maar het wezenlijke van theater is juist dat zowel de toeschouwers als de spelers in een gezamenlijke ruimte een gemeenschappelijke belevenis ondergaan." Verhoevens ontwerp voor de voorstelling Liefdeslounge (2003) in de regie van Marcus Azzini is maatgevend voor zijn werk. In het hart van de speelvlak bevond zich een soort ondiepe vijver die gevuld was met bijenwas. De hete en vloeibare was aan het begin van de voorstelling stolde geleidelijk aan, want de vloerverwarming werd uitgeschakeld. Verhoeven: „Met de bijenwas wilde ik de kern van Liefdeslounge benadrukken, namelijk de zoete geur ervan en de aanvankelijk zachte materie, de warmte die ook liefde bieden kan. Ging een speler in de hete was staan, dan deed dat pijn. Ongeveer halverwege moest de was hard zijn. Een actrice zegt dan: 'Liefde is de bereidheid tot het uiterste te gaan'. Op dat ogenblik stapt ze in de vijver en zij weet niet hoever het stollingsproces is gevorderd. Bovendien weten de toeschouwers dat evenmin. Het kan ook mis gaan en daar houd ik van. De spelers en de toeschouwers ondergaan de sensatie van het moment, niets mag zeker zijn." Nog extremer liet Verhoeven het gevaar op de loer liggen bij Pasolini. Aan de rand van de toneelvloer bevond zich een strook glas, waarop de acteurs moesten gaan staan. Hoewel Verhoeven veiligheidsglas gebruikte, waaraan je je moeilijker kan verwonden, was de spanning bij het publiek groot. De voorstelling kreeg daardoor een soort onveiligheid die Verhoeven belangrijk vindt. „Ik houd niet van theater waarin je 'doet alsof', legt hij uit. „Theater kan heel goed aan de toeschouwers elke keer een nieuwe ervaring geven. Laatst was ik bij een voorstelling waarin mensen naast me zaten te slapen. Dat betekent dus dat wat er op het toneel gebeurt niets met hen heeft te maken."

De 'dwingende samenwerking met de regisseur' die de jury roemt, is voor Verhoeven inderdaad van grote betekenis: „Wanneer ik, zoals in Moeder Afrika hondenkooien gebruik waarin de acteurs spelen, dan moeten zij dat vanaf het begin weten. Het is gangbaar dat een ontwerper een maquette maakt, die afgeeft aan het decoratier en dan komt het decor er vanzelf. Een week voor de première staan de spelers er plotseling in. Ik maak vaak ontwerpen op een bierviltje of schuif met asbakken, een koffiekopje en nog wat op een caf tafel en zo ontstaat een structuur. Bij Liefdeslounge domineerden grote houten klossen het toneelbeeld. Als je er goed naar keek, dan ontdekte je een honingraat in de manier waarop de klossen waren gerangschikt. Mijn voorstellingen zijn vaak installaties, zoals Hartstocht dat ik maakte samen met Roos van Geffen. Van een geblindeerde bus maakten we het dak open. De reizigers kregen een spiegel als een soort tafelblad op schoot. Alles wat zichtbaar is door het open dak, kwam nu in de diepte te voorschijn. Vogels en boomtoppen schoten onder je door. De wereld werd gekanteld."

Aan de Perspektief Prijs is, behalve een geldbedrag, een studiereis naar New York verbonden. Verhoeven wil daar, met Van Geffen, de theatrale bustocht opnieuw uitvoeren: „Dat zou fantastisch zijn met de wolkenkrabbers. Hoe hoger de stad, hoe sterker de dieptewerking in de spiegels."

Schouwburg Amstelveen: Matinee van het jaar. Uitreiking Perspektiefprijs met o.m. Lenette van Dongen, De Wereldband. Aanvang: 15.00uur. Inl.: 020-5475175